

LOKALPROGRAM

Lokalprogram för ny förskola och grundskola
i Bollebygds kommun

Arbetsgrupp

Helen Petersson
Jennie Wessbo
Patrik Gimfalk
Eva Westlund

Innehåll

1. Beskrivning av nuläge	2
1.1 Omvärldsbevakning	2
1.2 Förskola	4
1.3 Förskoleklass, grundskola, fritidshem	5
1.4 Kök, tillagning	8
1.5 Idrottshallar, fritid, föreningar	8
2. Beskrivning av behov	10
2.1 Förskola	10
2.2 Förskoleklass, grundskola, fritidshem, introduktionsprogram	13
2.3 Kök, tillagning	17
2.4 Lokalvård	18
2.5 Idrottshallar, fritid, föreningar	19
2.5.1 Idrottshall- Föreningsliv	19
2.5.2 Folkbildning/Studieverksamhet	19
2.5.3 Kulturskola	19
2.5.4 Skolbibliotek	20
2.5.5 Mötesplatser	20
3. Hållbarhet	20
3.1 IT	20
3.2 Miljö	21
3.3 Lokaler ska fungera över tid	21
3.4 Modern teknik	21
3.5 Energieffektivitet	21
3.6 Transporter	21
4. Platsen ska ha en känsla av	21
5. Förvaltningen anser	22
6. Framtiden	22

1. Beskrivning av nuläge

1.1 Omvärldsbevakning

Befolkningsökningen i Bollebygds kommun har de senaste åren varit ca 2 % per år och den beräknas att fortsätta. I Bollebygds tätort är den som störst och där planeras flera nya bostadsområden de närmsta åren. Dessutom har flera nya områden stått klara sedan 2014. 2022 beräknas Bollebygds kommun passera 10 000 invånare varav antalet barn i förskoleålder (1-5 år) då är ca 640 st och elever i grundskolan (7-15 år) 1200. Därtill kommer 6-åringarna, vilka under ett år kommer tillhöra både förskola och förskoleklass/grundskola.

Den främsta befolkningsökningen har skett och beräknas ske i Bollebygds tätort.

I dessa beräkningar är endast hänsyn tagen till det som är planerat i form av nybyggnationer. Hur Bollebygds kommuns invånarantal påverkas av de flyktingströmmar, som är i världen måste fortsatt bevakas. Det är osäkra prognoser i dagsläget.

Antal invånare 2015-2022, 1-5 år

Antalet barn i förskoleåldern beräknas öka med start 2018 och därefter fortgå till 2022. Störst ökning beräknas vara mellan år 2020 och 2021. Av dessa barn är ca 90% inskrivna i förskola.

Antal invånare 2015-2022, 7-15 år

Antalet elever i grundskolan beräknas ha en konstant ökning från 2016 till 2022, alla dessa elever ska ha plats i en grundskola då det för dem är skolplikt.

Aktuell statistik från 2016-07-31

* juli 2016

Ålder årets slut	Män	Kvinnor	Totalt
0*	27	37	64
1	52	48	100
2	50	54	104
3	68	64	132
4	49	55	104
5	57	66	123
6	74	60	134
7	74	62	136
8	63	60	123
9	56	66	122
10	62	64	126
11	69	52	121

12	61	51	112
13	57	67	124
14	52	50	102
15	51	65	116
16	47	45	92

Förvaltningen upplever en viss osäkerhet i prognoserna då det utöver nybyggnationer finns tendens att det i vissa bostadsområden sker en generationsväxling. Det finns även viss svårighet i att förutse vilken ålder som nya kommuninvånare kommer att ha. Det kan vara av stor betydelse om tex ett barn är 3 eller 6 år vid inflyttning i kommunen för vilken verksamhet, som främst kommer påverkas. Bollebygds kommun påverkas även av etableringslagstiftningen som reviderades 1 mars 2016.

1.2 Förskola

I Bollebygds kommun finns det sex förskolor, varav fyra är i Bollebygd, en i Olsfors samt en i Töllsjö. På en av förskolorna (Ekaldalen) i Bollebygds tätort är den pedagogiska omsorgen för barn som har behov av omsorg kvällar, nätter och helger lokaliserad. Det har hittills varit svårt att i förhand beräkna behovet av denna omsorg och behovet har varit större än man förutsåg. Då behovet ökat är det idag svårt att bereda de barn som är i behov av både förskola (kl 6-18, vardagar) och pedagogisk omsorg (övrig tid) förskoleplats på Ekaldalen.

Av tabellen nedan framgår det antal barn som är inskrivna i förskola i Bollebygds kommun samt hur många av dem som är placerade i Bollebygds tätort. Då det är i Bollebygds tätort, som befolkningsökning genom nybyggnation beräknas ske, är det de siffrorna som är beräknade de närmsta åren.

	Inskrivna barn totalt (exl köpta platser, inkl sålda)	Varav i Bollebygds tätort	Antal platser Bollebygds tätort	Antal platser Olsfors	Antal platser Töllsjö
--	--	---------------------------------	--	-----------------------------	-----------------------------

2016(juni)	530	350	360	120	80
2017*	532	380		90	80
2018**	543	388			80
2019**	553	395			80
2020**	565	403			80

* siffrorna bygger på det kända antalet barn samt prognos utifrån de barn som 2016-10-01 var boende i Bollebygds kommun och tillhör förskoleåldern (65% av 1-åringarna beräknas vara i förskola och 93% av 2-5-åringarna).

** siffrorna bygger på föregående år samt en 2%-ökning, baserad på att befolkningsökningen beräknas vara det.

I Bollebygds tätort finns det inför januari 2017 ett bekymmer med antalet förskoleplatser för de barn som önskar placering under våren.

1.3 Förskoleklass, grundskola, fritidshem

1.3.1 Örelundskolan

Örelundskolan är redan idag en trång skola. Ett försök att komma till rätta med detta skedde 2015 då man planerade för en utbyggnad/tillbyggnad på befintlig skola. Då skolan ligger nära järnvägen beviljades inte ansökan. En renovering och ombyggnation inom befintlig byggnad gjordes då. Denna var bra för stunden, men uppfyller inte skolans behov på sikt. Redan läsåret 2017/2018 kommer det att vara så många barn i förskoleklass så två grupper måste skapas. Genom förändring av Kastanjen kommer man att lösa utökningen av grupper, men det stora problemet återstår gällande kökets kapacitet.

Örelundskolan kommande år

	2016/201	2017/201	2018/201	2019/202	2020/202	2021/202
	7	8	9	0	1	2
Faktiskt antal barn*	142	152	157	156	153	151

2 %	145	155	**			
-----	-----	-----	----	--	--	--

* utifrån befolkningsstatistik augusti 2016

** alltför osäkert antal

Förutom kommunens egna elever finns varje år en grupp barn som söker till Örelundskolan från Borås kommun angränsande till Olsfors. Det har de senaste åren varit 2-5 barn som kommer över kommungränsen.

Augusti 2016 har Örelundskolan 142 barn fördelade på sju klasser (Fk – åk 6). Förutom dessa grupper finns 100 barn i fritidshemmet på skolan.

1.3.2 Fritidshem

Antalet barn på Bollebygds kommuns fritidshem har de senaste åren ökat markant. Detta behöver tas hänsyn till då allt fler av kommunens elever vistas inom skolans omsorg. Siffrorna i nedanstående tabell är från augusti 2014-2016.

	Bollebygdskolan F-6	Töllsjöskolan	Örelundskolan
2016	280	62	94
2015	260	61	77
2014	246	45	74

1.3.3 Bollebygdskolan F-6

Januari 2017 står den nya Bollebygdskolan F-6 klar för inflyttning. Skolan byggs för 450 elever och i september 2016 finns 439 elever, vilket innebär att skolan i princip är full när inflyttning sker. Därutöver finns 280 barn registrerade i skolans fritidshem.

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Faktiskt antal barn*	439	451	437	433	441	432
2 %	448	460	**			

* utifrån befolkningsstatistik augusti 2016

** alltför osäkert antal

Upptagningsområdet är förskolorna inne i Bollebygd samt Hindås. Gaddenskolan har klasser på 22 elever. Då föräldrarna gör ett aktivt val till Gaddenskolan finns här en osäkerhet i antal barn till Bollebygdskolan F-2 och 3-6. Skulle ingen förälder välja kommunens fristående skola har kommunen skyldighet att placera även dessa barn.

1.3.3 Bollebygdskolan 7-9

Bollebygdskolan 7-9 tar emot samtliga elever i Bollebygds kommun. Eleverna kommer från Bollebygdskolan 3-6, Töllsjöskolan, Örelundskolan och Gaddenskolan. Skolan byggdes 1980 och hade då för avseende att inrymma fyra parallella klasser i årskurserna 7-9. Det innebär 12 klasser med 25-30 elever i varje. I byggnaden finns även lokaler för elevhälsan, bestående av två skolsköterskor, en skolpsykolog och en skolkurator. Kommunens SYV har också sin arbetsplats på skolan.

Bollebygdskolan 7-9 har idag 342 elever och i jämförelse kan nämnas att skolan hade 240 elever år 2013. Snittet är idag 29 elever per klass.

Introduktionsprogrammen (IM) inom Bollebygds gymnasieskola är förlagd till Krafthuset sedan många år. Huvuddelen var tidigare elever som inte blev behöriga för nationella program i gymnasieskolan. De gick då ofta ett år på IM och kunde sedan börja nationella program i gymnasieskolan. Den gruppen har under de senaste åren blivit mindre då måluppfyllelsen förbättrats i grundskolan. En grupp som ökar är däremot ensamkommande flyktingbarn. Denna grupp kan inte heller förväntas bli behörig för vidare studier på ett år. Eleverna kommer inte längre att få plats i Krafthuset, då där endast finns plats för upp till 20 elever i dagens lokaler. Det finns också en pedagogisk fördel att eleverna finns i skolområdet för möjligheten till att organisera undervisningen till fler ämnen. Den integreringen har påbörjats från hösten 2016.

Årskurs 7-9 kommande år

	2016/201	2017/201	2018/201	2019/202	2020/202	2021/202
	7	8	9	0	1	2

Faktiskt antal barn*	342	343	357	359	369	371
2 %	349	350	**			

* utifrån befolkningsstatistik augusti 2016

** alltför osäkert antal

Utifrån aktuellt antal barn i kommunen, augusti 2016, kan man se hur många elever, som kommer att finnas på Bollebygdsskolan 7-9 framöver. Under första halvan av 2016 har Bollebygds kommun ökat med 2 % och utifrån den ökningen kan man anta att även antalet elever på skolan kommer att öka.

1.4 Kök, tillagning

I Bollebygd finns tillagningskök på Bollegården, Eriksgårdens förskola Odensgårdens förskola samt på Krokdals kök. I dagsläget finns möjlighet till en liten utökning av portioner på dessa enheter. På Krokdals kök som är det största tillagningskök finns möjlighet att tillaga uppemot 100 ytterligare portioner men situationen i skolrestaurangen är mycket ansträngd, måltidsmiljön är inte optimal. Cirka 800 elever ska äta inom loppet av två timmar, rekommenderad tidpunkt för servering av skollunch är mellan kl 11-13. På Krokdals förskola som ligger i direkt anslutning till kök och skolrestaurang finns en matsal, där är det redan mycket trångt och barnen äter i flera omgångar.

1.5 Idrottshallar, fritid, föreningar

1.5.1 Idrott och föreningsliv

I Bollebygd finns en fullstor idrottshall med godkända mått för seriespel enligt riksidrottsförbundets normer, samt ytterligare 3 st idrottshallar med mindre mått som inte är godkända för seriespel men fullt funktionella för lek och träning. Ytterligare en idrottshall finns i privat regi på friskolan Gadden även den för liten för seriespel av inomhusidrotterna, handboll, basket och innebandy.

På grund av de små möjligheterna till att kunna delta i seriespel har Bollebygds kommun inte kunnat uppmuntra och stimulera till ett ökat antal inomhussporter bland barn och unga, utan det är de stora bollsporterna handboll och fotboll som dominerar kommunens föreningsutbud.

I Bollebygds kommuns riktlinjer för stöd till föreningslivet står att läsa att kommunen ska stimulera till en bredd av aktiviteter i de kommunägda idrottshallarna.

I riktlinjerna står också att Bollebygds kommun ser vikten av att stödja föreningslivet för att:

- Föreningslivet lägger grunden till ett demokratiskt samhällsliv och social träning
- Föreningarna skapar ett utbud av aktiviteter
- Föreningslivet svarar för utbudet av idrottsverksamhet
- Föreningslivet organiserar frivilliginsatser
- Föreningslivet skapar grunden för folkhälsa och folkbildning
- Föreningarna skapar publikarrangemang och är ett stort ansikte utåt för Bollebygds kommun

1.5.2 Folkbildning

Under flera år har vi sett hur studieförbunden lämnar de små orterna och centraliserar sin verksamhet detta görs av två skäl, dels att det finns och är större tillgång på både deltagare och mötesplatser i de stora kommunerna samt att man har så olika syn på hur mycket man stöttar folkbildningens studiebidrag i mindre och större kommuner. Det är inte speciellt konstigt att man väljer att lägga en studiecirkel i Härryda eller Borås istället för Bollebygd då man får nästan det dubbla bidraget /deltagare där?

Vi kanske inte kan påverka de ekonomiska ramarna för studiebidrag men vi kan skapa bra studiemöjligheter för studiecirklar på hemmaplan.

1.5.3 Kulturskolan

Bollebygds kulturskola är en samverkan med Härryda kommun och viktigt att påpeka är just samarbetet inom BoHäM. Samarbetet har utvecklats under åren och idag är det väl fungerande och positivt. Kulturskolan har i dagsläget 165 elevplatser fördelat på kurser i dans, drama, piano, gitarr, elbas och trummor. Kulturskolan har i dagsläget en kö på ca 40 elever.

Lokalerna för kulturskolan har inte varit vidare bra anpassade för verksamheten utan hittills har kommunen bara varit glada att man har lyckats lösa lokaler för verksamheten utifrån förutsättningarna på bästa sätt.

1.5.4 Skolbibliotek

Nuläge är ju att det finns ett skolbibliotek på varje skola. Eleverna i Bollebygds skolor lånar fler böcker än genomsnittseleven och i den statistiken vill kommunen fortsätta att vara på topp. Skolbiblioteken ska utifrån sina förutsättningar kunna vara den centrala kulturella mötesplatsen på skolan. Bibliotek och framförallt de i skolan håller på att genomgå stora förändringar från att bara ha varit böcker till att bli det som kallas MIK- centrum (Media- och informationskunnighet).

1.5.5 Mötesplatser

I Bollebygd finns det mötesplatser för olika människor, tex i föreningslivet äger och förvaltar de flesta föreningarna sina egna anläggningar med olika framgång. På landsbygden finns också relativt stora tillgångar till mötesplatser via hembygdsgårdar, kyrkor och församlingshem. I tätorten finns flera kommunala mötesplatser, varav Bollebygdsskolan, Bollebygds bibliotek, Krafthuset och Bollegården utgör de största. Tillsammans skapar alla dessa stora möjligheter för människor att mötas.

Viktigt att fundera på vid nybyggnation är vilket flöde av människor vill kommunen ha på ett område? Man kan tänka olika scenario. Finns viljan att det ska sjuda av liv dygnet runt? Hur integreras åldrar? Hur integreras personalkategorier? Ska flödena av olika aktiviteter/verksamheter mötas eller inte? Ska alla äta på samma ställe? Parkering? Angöring? Entréer? Rumsupplevelsen både ute och inne. Idrottsplatsområde eller multiarena?

2. Beskrivning av behov

2.1 Förskola

Utifrån den ovan beskrivna beräknade befolknings ökningen i Bollebygds kommun och i synnerhet i Bollebygds tätort finns det behov av ytterligare en (eller??) förskola. En ny förskola bör inrymma minst 8 avdelningar, ev kan flera vara en fördel, samt att man i det tar hänsyn till att kunna lokalisera den pedagogiska

omsorgen (omsorg på kvällar, nätter och helger) här. Genom att den förläggs på en större förskola bör behovet av omsorg samt att barnen enbart behöver vara på en förskola kunna mötas betydligt bättre än idag.

En förskola ska lokaler som är anpassade för den verksamhet som där ska bedrivas, det gäller så väl inomhusmiljön som utemiljön. Det är viktigt att det finns ytor som både bidrar till möten i större grupp, mindre grupp och även ytor/platser där barnen kan få vara i fred. Miljön ska stimulera till kreativitet, både vad gäller lek och lust att lära. Utomhusmiljön ska bidra till möjligheten att utforska och upptäcka. Det är viktigt att förskolan är en trygg plats för barnen, för att känna sig trygg vill barn ha närhet till en vuxen och att de är sedda. Det är därför viktigt att det inte finns utrymmen som är sådana att det inte är möjligt med insyn. Förskolans miljö ska vara anpassad för att kunna möta barn i åldrarna 1-5 år och så mycket som möjligt ska barnen ha möjlighet att klara av utan hjälp från vuxen. Därför är det viktigt att tex krokar i hallen, handfat, toaletter placeras i höjd som är lämplig för barn. Likaså ska fönster göra det möjligt för barnen att se ut genom, de behöver därför vara låga eller höga. Det ska vara möjligt att olika delar av förskolan möts genom att ska transparenta väggar, inomhus och utomhus ska mötas liksom de olika rummen inne i förskolan. När man kommer till förskolan ska man känna sig välkommen, en känsla av att vilja var där ska förmedlas. Det är även viktigt att tamburen blir en plats där barn och förälder kan vara för sig själva en stund.

Att bygga en större förskola (minst 8 avdelningar) bör ge möjlighet att avveckla förskolan Ekdalen. Det finns fördelar med en större enhet vad gäller förskolans kvalité. Ekdalen kan med fördel användas till annan verksamhet inom Bollebygds kommun, vad kan avgöras först efter utredning.

Säkerhet är en viktig fråga för förskolan. Här behöver planeras så att både inrymning och utrymning¹ fungerar för barns och personals trygghet.

---

¹ Väpnat våld i skolan <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3284>

2.1.1 Utemiljö²

För förskolor bör friytan placeras i direkt anslutning till förskolan och barnen bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 40 kvm per barn i förskolan.

Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 kvm . På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009).

Friytan bör kännetecknas av varierande terräng – och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att bedriva ändamålsenlig verksamhet.

Alla barn ska kunna använda och vara delaktiga i utemiljön på förskolegårdar och skolegårdar. Tillgänglighet är en förutsättning för att alla barn ska kunna ta sig fram på gården och det ska vara lätt att orientera sig så att man känner sig trygg. Utemiljö behöver innehålla reträttplatser som erbjuder paus och återhämtning.

2.1.2 Personalutrymmen

Det är viktigt att det finns utrymmen som ger lärare, förskollärare och övrig personal goda förutsättningar att klara sitt uppdrag. Beroende på hur byggnaden ser ut kan troligen vissa lokaler samnyttjas mellan förskola och grundskola, viktigt är dock att beakta att många gånger är det samma tid som många är i behov av denna typ av lokaler.

Personalutrymmen ska ligga väl avskilda från de delar där barnen vistas. Det är viktigt att det inte är fönster som vetter ut mot förskolegård eller att personalutrymmena ligger i direkt anslutning till entréer där många barn rör sig tillsammans med sina föräldrar. Det är viktigt att personalen kan koppla bort och

---

² Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor, Boverket

vara fokuserade på det arbete de ska göra i tex ett arbetsrum, det samtal man genomför. Likaså är det viktigt att kunna ha rast och paus utan att bli störd med arbetsrelaterade frågor av brukare.

Det är viktigt att det finns lokaler för arbetsrum där det på förskolan bör finnas en arbetsplats per 3 personal och samtidigt ska det kunna vara en per arbetslag/avdelning som arbetar där samtidigt. Arbetsrummet ska ha goda uppkopplingar för att kunna arbeta digitalt och det är viktigt att det är en belysning som är anpassad för skärmarbete.

På förskolan behöver det även finnas rum för samtal, detta rum bör ge plats för ca 6 personer. Med fördel kan det finnas ett rum för 6 personer och ett mindre där man kan inrymma 2 personer. Det mindre rummet kan då även vara ett alternativ till den som behöver tystnad och därför vissa tider kan ha svårt att vara i arbetsrummet, beroende på vad som ska göras.

På förskolan behöver det även finnas ett konferensrum där möten kan hållas med all personal som arbetar på förskolan. Detta rum behöver vara utrustat med inredning för att kunna ta del av ljud och bild gemensamt.

På förskolan behöver det finnas personalrum som ger den avkoppling och vila som är viktig under arbetsdagen. Enligt AFS 2009:2 ska dessa utrymmen vara inredda för möjlighet till vila. Det är viktigt att det inreds för möjlighet till socialsamvaro samtidigt som det ska ge avkoppling från arbete. I rummet ska det även finnas köksutrymme med diskmaskin.. I ett personalrum är det troligt att ca 1/3 av personalen på förskolan vistas samtidigt, det är därför viktigt att storleken på det dimensioneras i relation till detta.

2.2 Förskoleklass, grundskola, fritidshem, introduktionsprogram

Att sitta om framtiden och fatta beslut på kort- och lång sikt kräver att man ser över samtliga faktorer och tar ställning utifrån dessa.

2.2.1 Örelundskolan

Redan läsåret 2017/2018 har skolan svårigheter att få plats med alla elever. Då många elever börjar i förskoleklass behöver dessa delas i två grupper. Enligt rektor ser hon att skolan därefter kommer att bli en två-parallellig skola, alltså två grupper i varje årskurs. Här finns flera sätt att tänka på lösningar.

- Örelundskolan blir en F-3-skola då eleverna i årskurs 4-6 går inne i Bollebygd.
- Dagens lokaler för Söråns förskola tas i bruk för förskoleklass till årskurs 3. Årskurs 4-6 går då i dagens Örelundskola. Här krävs en nybyggnation av en förskola med 6-8 avdelningar.
- Dra ny gräns för upptaget till Örelundskola respektive Bollebygdskolan F-2 och 3-6. Skolskjutsarna går närmare Olsfors och hämtar barn i samtliga årskurser till Bollebygd.

2.2.2 Bollebygdskolan F-6

Utifrån beslut gällande Olsfors skola och förskola kan Bollebygdskolan F-2 och 3-6 påverkas.

Oberoende om man flyttar 4-6 eller drar om gränsen för skolskjutsarna kommer antalet elever att öka. Ökningen är cirka en klass per årskurs.

Nya områden med bostäder i centrala Bollebygd är under uppbyggnad och i planeringsstadiet. Redan nu behöver Bollebygds kommun planera för hur nya kommuninvånare i centralorten ska få sin skolgång tillgodosedd i förskoleklass till årskurs 6.

2.2.3 Bollebygdskolan 7-9

Idag har Bollebygds kommun fler än 9 000 invånare och beräknas vara 10 000 i början av 2020-talet. Detta kommer att märkas tydligt inom våra verksamheter. Redan idag är Bollebygdskolan 7-9, en skola med allt för många elever i varje klas. Flera av skolans salar rymmer inte dagens klasser med upp till 30 elever. På sikt kommer skolan att behöva ha fem klasser i varje årskurs. Det innebär krav på nybyggnation.

Lokalerna behöver vara flexibla för att kunna möta den undervisningsmiljö som framtidens skola ställer krav på. Skolan bör möta behovet av alternativa lärmiljöer och möjlighet till variation av möblering samt variation av teknisk utrustning. Flexibel skola innebär också att kommunen ska kunna ta emot den ökade befolkningen utan att lokaler begränsas. Ledorden för skolan bör vara respekt, öppenhet, samarbete, flexibilitet och mångfald. Framtidens skola arbetar med differentiering för att möta alla barn – de som har särskilda behov för att kompensera men också de som är särbegåvade. Skolan bör ha en god digitaliserad miljö³ för lärande men också som ett demokratiskt uppdrag.

Säkerhet är en viktig fråga för skolan. Här behöver planeras så att både inrymning och utrymning⁴ fungerar för elevers och personals trygghet.

Skolan är till för alla elever. Här behöver alla aktörer tänka till så att den är tillgänglig oavsett elevers svårigheter.

2.2.4 Utemiljö⁵

För skolor och fritidshem årskurs F-6 bör friytan placeras i direkt anslutning till skolan eller fritidshemmet och eleverna bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. För skolor årskurs sju till nio bör friytan placeras i direkt eller i nära anslutning till skolbyggnaden. Eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 30 kvm per barn i grundskolan. Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 kvm . På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009).

---

³ Nationell strategi för digitaliserande av skolväsendet <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

⁴ Våpnat våld i skolan <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3284>

⁵ Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor, Boverket

Entréerna för gående och cyklande bör placeras i förhållande till barnens färdväg till skolan. Väl placerade cykelställ, gärna under uppsikt från byggnaden är viktigt för att ge bästa möjliga förutsättningar för barnen att själva ta sig till skolan.

Alla unga ska kunna använda och vara delaktiga i utemiljön på skolgårdar. Tillgänglighet är en förutsättning för att alla elever ska kunna ta sig fram på gården och det ska vara lätt att orientera sig så att man känner sig trygg. Utemiljö behöver innehålla reträttplatser som erbjuder paus och återhämtning.

2.2.5 Personalutrymmen

Det är viktigt att den goda kultur, som idag finns på Bollebygds skolan 7-9 där lärarrummet alltid finns öppet för eleverna, bevaras.

Det är viktigt att det finns utrymmen som ger lärare och övrig personal goda förutsättningar att klara sitt uppdrag. Läraryrket pågår inte enbart i klassrummet utan även utanför. Beroende på hur byggnaden ser ut kan troligen vissa lokaler samnyttjas mellan förskola och grundskola, viktigt är dock att beakta att många gånger är det samma tid som många är i behov av denna typ av lokaler.

I ett personalperspektiv är det viktigt att kunna koppla bort och vara fokuserade på planerings-arbete i tex ett arbetsrum, eller i olika typer av samtal som ingår i uppdraget. Arbetsrummet ska ha goda uppkopplingar för att kunna arbeta digitalt och det är viktigt att det är en belysning som är anpassad för skärmarbete. Likaså är det viktigt att kunna ha rast och paus utan att bli störd med arbetsrelaterade frågor av elever och vårdnadshavare.

På skolan behöver det finnas olika typer av rum för samtal, alltifrån grupper på ca sex personer upp till hela arbetsgruppen. Det stora rummet behöver vara utrustat med inredning för att kunna ta del av ljud och bild gemensamt.

På skolan behöver det finnas personalrum som ger den avkoppling och vila som är viktig under arbetsdagen. Enligt AFS 2009:2 ska dessa utrymmen vara inredda för möjlighet till vila. Det är viktigt att det inreds för möjlighet till social samvaro samtidigt som det ska ge avkoppling från arbete. I rummet ska det även finnas köksutrymme med diskmaskin.

2.3 Kök, tillagning

För en ny förskola samt skola krävs nybyggnation av ett tillagningskök som kan tillgodose måltider till det antal som lokalerna ska inrymma, det är också rekommenderad och av vinst att det finns möjlighet att utöka antalet portioner för att möta kommande behov samt möjlighet att kunna avlasta Krokdals kök.

Tillagningsköket ska vara till ytan anpassad med funktionella ytor/utrymmen, möjlighet till matlagning från grunden i största möjliga utsträckning, ergonomi och säker hantering ska genomsyra planeringen. Det ska finnas goda möjligheter att separera och förvara råvaror likväl som beredningsytor.. Till exempel bör det finnas möjlighet till matlagning på varierande sätt i samma maskin, gärna motsvarande "Frima cooking center" (energisnål köksmaskin med flera inbyggda funktioner för tillagning på varierande sätt och ökad effektivitet och flexibilitet) eller likvärdigt ska finnas i beredningen. Specifika ytor begränsningar så som kök för specialkost samt möjlighet att kunna baka

Hänsyn ska tas till miljö och klimat med ett helhetsperspektiv ur miljösynpunkt. Såväl till energieffektivitet, energi och vattenförbrukning samt lång livslängd maskiner.

Hänsyn till buller och ljudnivå är viktig för såväl kök som restaurang. För att hålla ned bullernivån i köket är det lämpligt med separata rum för bullrande maskiner (diskrum, renseri, etc). Diskinlämning skall utformas så ljud inte kan spridas ut i matsalen. Öppen inlämning direkt mot matsal är inte tillåten. Buller från diskrum skall tas omhand så att det inte tränger ut i köket och leder till en dålig ljudmiljö för kökspersonalen.

Tillhörande servering med restaurangkänsla i anslutning till kök. Framtidens skolmat och den pedagogiska måltiden i centrum, maten blir allt viktigare och mer integrerad i verksamheten, måltiden som en central del i förskolan och skolan, som kan mätas utifrån kvalitetsaspekter.

Ett exempel kan vara att yngsta barnen har en egen del av matsalen med speciell ljuddämpning i golv och tak och som kan ljud- och ljusanpassas till exempel för synskadade elever

2.3.1 Omklädningsrum

Personal som arbetar i kök måste ha ett eget omklädningsrum, det måste vara placerat så att man når det utan att passera genom tillagningsdelen. Det är viktigt att utrymmet utformas så att gällande lagar och föreskrifter kan efterlevas.

2.3.2 Personlutrymme

Den personal som arbetar i tillagningsköket behöver ha ett eget personlutrymme, detta för att de ska kunna uppfylla de hygienkrav som de enligt lag är skyldiga att följa.

2.4 Lokalvård

För att kunna underhålla och bibehålla fräscha lokaler på lång sikt krävs ett bra grundtänk utifrån lokalvårdsperspektiv. Inredning ska vara tålig och den långsiktiga kostnaden för drift och underhåll ska vara låg. Välj material med låg egenemission och lågemitterande under de förhållanden som det ska användas i. Känsligheten för påverkan från andra material eller fukt ska beaktas. Inga material/ytskikt innehålla ämnen som klassas som är allergiframkallande eller på annat sätt kan påverka hälsan eller välbefinnandet. Vid val av golvmaterial ska hänsyn tas till det dagliga/periodiska underhållet. Inte lägga linoleumgolv i entréer, matsalar, toaletter och dusch/omklädningsrum, det vill säga i lokaler som behöver våttorkas. Om möjligt bör golvet ha en uppvikt sockel.

Entréer bör förses med skrapgaller utomhus och efterföljande textil gummimatta inomhus som torkar av skorna. Kapprum bör ha en egen ingång och med möjlighet till bra utrymme att hänga ytterkläder samt förvaring av extrakläder.

Vägghängda skohyllor ska finnas i tillräcklig omfattning i de förskolor och skolor där ytterskorna tas av. Förvaring i skåp ska väljas före öppna hyllor, skåpen ska vara sådana som går från golv till tak eller har sluttande överdel. Fast inredning som samlar damm ska undvikas, till exempel högt belägna horisontella ytor såsom rör, armaturer, inte takanslutna skåp och lösa innertak.

Det måste finnas ett ändamålsenligt teknikrum för lokalvård. Maskiner och städmaterial ska ingå i projektet som är anpassade till att ge bra vård och underhåll till materialet.

2.4.1 Omklädningsrum

Det krävs eget omklädningsrum för lokalvården då de har krav att byta om till arbetskläder innan de kan påbörja sitt arbete. Omklädningsrummet kan med fördel placeras i anslutning till personalutrymmen (som lokalvården kommer nyttja gemensamt med förskola och skola).

2.5 Idrottshallar, fritid, föreningar

2.5.1 Idrottshall- Föreningsliv

En idrottshall/sporthall (inte arena storlek, men nationella mått för seriespel) skulle göra Bollebygds kommun attraktiv som idrottsarena för våra föreningsars seriespel (en ny hall kanske även skulle locka närliggande kommuners seriespelande lag att få en bra ny hemma arena via tex BoHäM). Det är dock viktigt att kopplingen till de idrottshallar som redan finns i området finns kvar och att man samverkar och låter föreningslivet ta fortsatt stort ansvar för de anläggningar de nyttjar även om de är kommunalt ägda. Det kräver vid en nybyggnation att man lägger extra krut på att underlätta för allmänhet och föreningar vid just idrottshall. Lätt att boka, lätt att ta sig in, bra parkering, läktare, cafémöjligheter samt bra tillgänglighet för funktionsnedsatta.. Goda möjligheter att "samla laget" och att byta om, kanske tillgång till föreningskansliet och förråd utifrån dialog och behov.

2.5.2 Folkbildning/Studieverksamhet

Om man vill nyttja skolan för detta ändamål på kvällar och helger när skolverksamheten inte är igång så finns det egentligen inget nytt framgångsrikt koncept på det vad jag har sett utan på samma sätt som diskussionerna gick på 80-talet vid byggnation av integrerade kommunala centrum (och på samma sätt som Bollebygdsskolan är byggd) så är det smidigast att lägga de lokaler som nyttjas flest av dygnets timmar närmast entrén och sedan jobba sig inåt med lås och larmceller i flera steg så att så få kvadratmeter som möjligt som inte används står olarmade och att man får ett så bra nyttjande av lokaler som möjligt.

2.5.3 Kulturskola

Det är viktigt att se helheten i all verksamhet i Bollebygds Kommun och behovet hos kulturskolan är mer anpassade lokaler och kanske inte så mycket nya och växande på samma sätt. Därmed skulle som tidigare diskuterats en anpassning

av A-huset på nuvarande Bollebygdsskolan vara det bästa för kulturskolans utveckling. Det skulle ge ökade möjligheter till fler gemensamma projekt samt möjlighet till ensemblespel. På sikt kanske man kan se ett kulturcentrum för kreativt musikskapande i huset med möjligheter till studio, blackbox, danslokaler samt replokaler. Lokalerna kräver dock en viss renovering för ändamålet samt en tillgänglighetsanpassning av dagens mått och regler.

2.5.4 Skolbibliotek

En ny skola kräver också ett nytt och modernt skolbibliotek anpassat för vår generations elever, oavsett ålder så använder elever digitala hjälpmedel. I kombination med litteratur så blir denna plats skolans kulturella och litterära centrum. Ett skolbibliotek ska precis som övriga skolan också ge utrymme för åsikter och en plats för skapande av inflytande och delaktighet. Skolbiblioteket ska också vara skolans MIK (media- och informationskunnighet)– centrum där skolbibliotekarien spelar en stor roll i utvecklingen av demokrati, litteratur och mediafrågorna på skolan.

2.5.5 Mötesplatser

Ovan nämnda mötesplatser skapar ett bra kluster för Bollebygdsborna att mötas. Dock har det hörts många röster om vad som saknas, mer än det som finns. Bollebygds nya invånare flyttar hit oftast från större orter och vi har flera ggr hört önskemål om simhall, ishall, konstgräsplaner och eljusspår. För skolans utveckling så har vi lärt en del av den nya matsalen på Bollebygdsskolan och sett att fram till kl 16.00 på vardagar så är det just en matsal och svårt att använda till annat. Tillgänglighet och iordningställande vid andra arrangemang tar mycket tid i anspråk. Behovet av en mer anpassad möteslokal med amfi/biosittning för kulturarrangemang, konferenser, politiska möten, personalträffar mm som inte kräver så mycket arbete i iordningställande skulle absolut gynna Bollebygd att bli en bättre mötesplats.

3. Hållbarhet

3.1 IT

Om framtiden vet vi inte mycket men kan med säkerhet säga att vi mer och mer kommer använda oss av digitala verktyg. Det är därför viktigt att det finns ett

nätverk som ger möjligheter och fungerar lika väl i alla hörn av en ny byggnad. Oavsett ålder kommer barn och elever att utrustas med fler digitala verktyg än idag (nationell IT-strategi⁶).

3.2 Miljö

Hänsyn kring byggmaterial, ventilation, inredning, färg, textilier med mera. Förskolan ska kunna leva upp till begreppet "Giftfri förskola" Alla lokaler ska leva upp till att vara miljömedvetna och anpassade för framtiden i form av miljöval.

Till en ny byggnad är det viktigt att det finns utrymmen för källsortering, i en byggnad med förskola, skola, måltid och lokalvård blir det en mängd olika avfall. Det behöver därför finnas miljörum som har utrymme för att väl kunna sortera detta.

3.3 Lokaler ska fungera över tid

Det är viktigt att det byggs lokaler som kommer att fungera i många år framåt, det får inte finnas begränsningar i form av tex antal toaletter. Lokalerna får inte heller utformas på så sätt att det inte kommer vara möjligt att fortsatt ha en modern undervisning i lokalerna även i framtiden.

3.4 Modern teknik

Det är av största vikt att lokaler utformas och inreds med varierad teknisk utrustning som bidrar till kreativitet. Infrastrukturen måste kunna hantera 1:1 samt att det är möjligt att under tid variera utrustning.

3.5 Energieffektivitet

Hänsyn behöver tas till tidigare fattade beslut i kommunen kring detta. Det är viktigt att möta framtiden och den teknik som finns för att bygga hållbart så väl i tid som energiutnyttjande.

3.6 Transporter

Transporter till och från förskola, skola och kök måste anordnas på ett säkert sätt. Det är troligt att näst intill alla barn på en förskola kommer med bil dit och likaså kommer många av eleverna till en skola med någon form av transportmedel. Beroende på lokalisering kan det variera.

4. Platsen ska ha en känsla av

Känslan ska vara att alla är välkomna till området oavsett ålder, kön, etnicitet, sexuell läggning, religion, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning.

---

⁶ Förslag på nationell IT-strategi för skola och förskola <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

5. Förvaltningen anser

Förvaltningen anser att:

- En grundskola med årskurserna 7-9 för minst 500 elever bör byggas i Bollebygds tätort, vilken bör innehålla en aula samt idrottshall med mått för att kunna ha seriespel.
- En förskola med minst 8 avdelning (20 barn/avdelning) bör byggas i Bollebygds tätort, vilken bör ge möjlighet att ha omsorg även kvällar, nätter och helger.
- Ett tillagningskök med tillhörande servering för grundskola och förskola bör byggas i anslutning till ny grundskola samt förskola.
- Det är möjligt att avveckla Ekdalens förskola i samband med en nybyggnation.
- Dagens Bollebygdskola 7-9 bör efter en nybyggnation användas till annan verksamhet så som; Bollebygds skolan F-2 samt 3-6 kan nyttja delar, Individuella programmet (IM) kan ha undervisning i delar, arbetsrum för elevhälsa, arbetsrum för måltid och lokalvård, lokaler för kulturskola.
- Örelundskolans problematik inte ska omhändertas i detta lokalprogram. Arbetet bör fortsätta utifrån lokala behov och möjligheter

6. Framtiden

Om vi ser längre fram, kan vi se att det med den växttakt, som är just nu finns det verksamheter som behöver beaktas.

- SFI
- Folkbildning/studieförbund
- Elevhälsa
- Bibliotek
- Kulturskola
- Möteslokaler, samlingsal som ej är kombinerat med matsal
- Alternativa lokaler för fritid, ex biograf, teater, dans